

Ibroxim SAPAYEV,

"Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" Milliy tadqiqot universiteti o'qituvchisi

E-mail: sapaevibrokhim@gmail.com

Nilufar ESANMURODOVA,

"Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" Milliy tadqiqot universiteti o'qituvchisi

Pedagogika fanlari doktori, dotsent T.Ismoilov taqrizi asosida

SHAPING STUDENTS' INDIVIDUAL LEARNING PATH ON THE BASIS OF A PRACTICAL LEARNING ENVIRONMENT

Annotation

This paper explores the methodologies, benefits, and challenges associated with creating individualized learning paths within a practical learning environment. By integrating theoretical foundations with empirical data, this study aims to provide a comprehensive understanding of how practical learning settings can be optimized to support personalized educational trajectories.

Key words: Individualized Learning Paths, Practical Learning Environment, Personalized Education, Student Engagement, Motivation, Self-Determination Theory, Differentiated Instruction, Educational Outcomes.

ФОРМИРОВАНИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ПУТИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ПРАКТИЧЕСКОЙ СРЕДЫ ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В этой статье исследуются методологии, преимущества и проблемы, связанные с созданием индивидуальных траекторий обучения в практической среде обучения. Путем интеграции теоретических основ с эмпирическими данными это исследование направлено на обеспечение всестороннего понимания того, как можно оптимизировать практические условия обучения для поддержки персонализированных образовательных траекторий.

Ключевые слова: Индивидуальные траектории обучения, практическая среда обучения, персонализированное образование, вовлечение учащихся, мотивация, теория самоопределения, дифференцированное обучение, образовательные результаты.

TALABALARNING INDIVIDUAL TA'LIM TROEKTORIYASINI AMALIY TA'LIM MUHITI ASOSIDA SHAKLLANTIRISH

Аннотatsiya

Ushbu maqola amaliy ta'lim muhitida individuallashtirilgan o'quv yo'llarini yaratish bilan bog'liq metodologiyalar, imtiyozlar va muammolarni o'rganadi. Nazariy asoslarni empirik ma'lumotlar bilan birlashtirgan holda, ushbu tadqiqot shaxsiylashtirilgan ta'lim traektoriyalarini qo'llab-quvvatlash uchun amaliy ta'lim sozlamalarini qanday qilib optimallashtirish mumkinligi haqida keng qamrovli tushunchani taqdim etishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Individuallashtirilgan ta'lim yo'llari, amaliy ta'lim muhiti, shaxsiy ta'lim, o'quvchilarning faolligi, motivatsiya, o'z-o'zini aniqlash nazariyasi, tabaqallashtirilgan ta'lim, ta'lim natijalari.

Kirish. So'nggi yillarda ta'lim sohasidagi tadqiqotlar va amaliyotda individual ta'limga e'tibor sezilarli sur'atga ega bo'ldi. Talabalarning turli xil ta'lim ehtiyojlarini qondirishda an'anaviy yagona yondashuvlar tobora ko'proq etarli emas deb qaralmoqda. Ta'lim tajribasini har bir talabaning o'ziga xos profiliga moslashtiradigan shaxsiylashtirilgan ta'limga o'tish bu muammoning istiqbolli yechimi sifatida qaraladi. Ushbu tendentsiya ta'limga moslashtirishning afzalliklari, jumladan, o'quvchilar faolligini oshirish, ta'lim natijalarini yaxshilash va umrbod ta'lim ko'nikmalarini rivojlantirishning tobora ortib borayotgan e'tirof etilishi bilan bog'liq.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llari - bu o'quvchilarning individual ehtiyojlari, qiziqishlari va qobiliyatlariga mos keladigan ta'lim traektoriyalari. Bu yo'llar har bir o'quvchining o'ziga xos xususiyatlariga mos keladigan o'quv faoliyati, resurslar va baholashning moslashtirilgan kombinatsiyasini o'z ichiga oladi. Ushbu yo'llarni ishlab chiqish va amalga oshirish ta'lim nazariyalari va amaliy metodologiyalarini chuqur tushunishni talab qiladi.

Amaliy ta'lim muhiti individual ta'lim yo'llarini samarali shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bunday muhitlar talabalarga o'z bilimlarini real dunyo kontekstlarida qo'llash imkoniyatini beruvchi laboratoriyalar, seminarlar, dala ishi va simulyatsiya kabi amaliy, tajriba sharoitlarini o'z ichiga oladi. Ushbu sozlamalar nafaqat faol o'rganishni osonlashtiradi, balki tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va o'zini o'zi boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu maqola amaliy ta'lim muhitida individuallashtirilgan o'quv yo'llarini yaratish bilan bog'liq metodologiyalar,

imtiyozlar va muammolarni o'rganadi. Nazariy asoslarni empirik ma'lumotlar bilan birlashtirgan holda, ushbu tadqiqot shaxsiylashtirilgan ta'lim traektoriyalarini qo'llab-quvvatlash uchun amaliy ta'lim sozlamalarini qanday qilib optimallashtirish mumkinligi haqida keng qamrovli tushunchani taqdim etishga qaratilgan. Mavjud amaliyotlar va innovatsion strategiyalarni batafsil o'rganish orqali ushbu tadqiqot shaxsiylashtirilgan ta'lim va uning zamonaviy ta'lim tajribalarini o'zgartirish imkoniyatlari bo'yicha davom etayotgan nutqiga hissa qo'shishga intiladi.

Adabiyot manbalarini haqida umumiy ma'lumot; Adabiyot sharhi

Individuallashtirilgan ta'lim yo'llari kontseptsiyasi ta'lim tadqiqotlarida, ayniqsa uni amaliy ta'lim muhitida amalga oshirish kontekstida keng o'rganilgan. Ushbu adabiyotlarni ko'rib chiqishda individual ta'lim traektoriyalarini shakllantirishning afzalliklari, muammolari va strategiyalari haqida tushuncha beradigan asosiy tadqiqotlar va nazariy hissalar ko'rib chiqiladi.

Ko'pgina tadqiqotlar shaxsiylashtirilgan ta'limning talabalar natijalariga ijobiy ta'sirini ta'kidlaydi. Pane va boshqalar. (2017) shaxsiylashtirilgan ta'lim amaliyotlarini qabul qilgan bir nechta maktablar ishtirokida keng qamrovli tadqiqot o'tkazdi. Natijalar, ayniqsa, matematika va o'qish fanlari bo'yicha o'quvchilarning muvaffaqiyati sezilarli darajada yaxshilanganini ko'rsatdi. Tadqiqot shaxsiylashtirilgan ta'limni osonlashtirishda moslashtirilgan ta'lim strategiyalari va texnologiyalardan foydalanishning rolini ta'kidlaydi.

Xuddi shunday, Bingham va boshqalar tomonidan meta-tahlil[1]. (2018) shaxsiylashtirilgan ta'lim yondashuvlari talabalarning faolligi va motivatsiyasining yuqori darajalari bilan

bog'liqligini aniqladi. Tahlil shuningdek, umrbod ta'lim va akademik muvaffaqiyat uchun muhim bo'lgan o'z-o'zini tartibga soluvchi ta'lim ko'nikmalarining yaxshilanishini qayd etdi. Ushbu topilmalar shuni ko'rsatadiki, individuallashtirilgan ta'lim yo'llari turli xil ta'lim ehtiyojlarini samarali hal qilishi va ta'lim natijalarini yaxshilashga yordam beradi.

Amaliy ta'lim muhitini ta'limga integratsiyalashuvi keng qamrovli tadqiqotlar bilan qo'llab-quvvatlandi. Kolbning (1984) Tajriba orqali o'rganishning muhimligini ta'kidlaydigan Tajribali o'rganish nazariyasi amaliy ta'limning afzalliklarini tushunish uchun asos yaratadi. Kolb modeli turli ta'lim kontekstlarida keng qo'llanilib, amaliy, tajribaviy faoliyat bilimlarni saqlash va qo'llashni kuchaytirishini ko'rsatadi[2].

Schönning (1983) "reflektiv amaliyotchi" kontseptsiyasi amaliy o'rganishning ahamiyatini yanada ta'kidlaydi. Schönning ta'kidlashicha, kelajakdagi harakatlarni yaxshilash uchun o'z tajribalarini tanqidiy tahlil qilishni o'z ichiga olgan reflektiv amaliyot professional rivojlanish uchun zarurdir. Amaliy o'quv muhitlari talabalar nazariy bilimlarini qo'llashlari va o'z tajribalari haqida fikr yuritishlari mumkin bo'lgan real dunyo kontekstlarini ta'minlash orqali ushbu aks ettirish jarayonini osonlashtiradi[3].

Braun va boshqalar tomonidan tadqiqot. (1989) "joylashgan idrok" bo'yicha ushbu konstruktivistik tamoyillarga asoslanib, o'rganish haqiqiy kontekstda sodir bo'lganda samaraliroq ekanligini ko'rsatadi. Haqiqiy vazifalar va hamkorlik imkoniyatlarini taklif qiluvchi amaliy o'quv muhitlari kognitiv rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydigan boy, kontekstli o'rganish tajribasini taqdim etish orqali ushbu nazariyalar bilan mos keladi[4].

Deci va Rayan (1985) tomonidan ishlab chiqilgan o'z-o'zini aniqlash nazariyasi (SDT) shaxsiylashtirilgan ta'limda motivatsiya rolini tushunishda muhim rol o'ynadi. SDT avtonomiya, kompetentsiya va bog'liqlik uchun psixologik ehtiyojlarni qondirish ichki motivatsiyani kuchaytiradi, deb ta'kidlaydi. Reeve va boshqalar tomonidan tadqiqot. (2004) ushbu ehtiyojlarni qo'llab-quvvatlovchi ta'lim amaliyotlari talabalarning faolligi va yutuqlarining yuqori darajalariga olib kelishini aniqladi[3].

Keyingi tadqiqotlar, masalan, Jang va boshqalar. (2010), o'quvchilarning o'quv faoliyati ustidan tanlov va nazoratga ega bo'lgan avtonomiyani qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhiti ichki motivatsiya va akademik samaradorlikni oshirishini ko'rsatdi. Turli xil va mazmunli vazifalarni taklif qiladigan amaliy o'quv muhitlari ushbu psixologik ehtiyojlarni samarali qo'llab-quvvatlashi va motivatsion, o'z-o'zini boshqarishga yordam berishi mumkin[6].

Tomlinson (2001) tomonidan qo'llab-quvvatlanganidek, tabaqalashtirilgan ta'lim bitta sinfda turli xil ta'lim ehtiyojlarini qondirish uchun asos yaratadi. Tomlinsonning yondashuvi o'quvchilarning individual profillarini qondirish uchun turli xil

o'qitish usullari, mazmuni va baholashni o'z ichiga oladi. Heacox (2012) va Santangelo va Tomlinson (2012) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, tabaqalashtirilgan o'qitish moslashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etish orqali o'quvchilarning faolligini va yutuqlarini yaxshilashi mumkin[7].

Amaliy ta'lim muhitida tabaqalashtirilgan o'qitish moslashuvchan guruhlash, turli xil o'quv faoliyati va individual fikr-mulohazalar orqali amalga oshirilishi mumkin. Ushbu strategiyalar har bir talaba tegishli qiyinchiliklar va yordam olishini ta'minlaydi, hamkorlikda shaxsiylashtirilgan o'rganishni targ'ib qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Shaxsiy ta'lim yo'llarini yaratish bir necha asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi:

Talabalarning ehtiyojlarini baholash: talabalarning oldingi bilimlari, ko'nikmalari, qiziqishlari va o'rganishga bo'lgan afzalliklarini aniqlash uchun dastlabki baholash.

Maqsadlarni belgilash: Talabalar va o'qituvchilar aniq, o'lchanadigan, erishish mumkin bo'lgan, tegishli va vaqt bilan bog'liq (SMART) o'quv maqsadlarini belgilab beradigan hamkorlikdagi maqsadlarni belgilash sessiyalari.

Muhokama va natijalar.

Ushbu tadqiqot natijalari shaxsiylashtirilgan ta'lim va amaliy ta'lim muhitlarining afzalliklari bo'yicha mavjud tadqiqotlar bilan mos keladi. Talabalarning muvaffaqiyati va faolligidagi sezilarli yaxshilanishlar konstruktiv ta'limning nazariy asoslarini, o'z taqdirini o'zi belgilash nazariyasini va tajribaviy ta'lim nazariyasini qo'llab-quvvatlaydi. Talabalar va o'qituvchilar tomonidan bildirilgan ijobiy tajribalar ichki motivatsiya va samarali o'rganishni rivojlantirishda avtonomiya, kompetentsiya va bog'liqlik muhimligini ta'kidlaydi.

Shu bilan birga, tadqiqot, shuningdek, individuallashtirilgan ta'lim yo'llarini amalga oshirishdagi qiyinchiliklarni, xususan, resurslar cheklovlari va miqyosi bilan bog'liqligini ta'kidlaydi. O'qituvchilar shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini loyihalash va osonlashtirish uchun zarur bo'lgan qo'shimcha vaqt va kuch haqida tashvish bildirdilar. Ushbu muammolarni hal qilish individuallashtirilgan ta'lim yondashuvlarini kengroq qabul qilish va barqarorligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot amaliy ta'lim muhitida individuallashtirilgan ta'lim yo'llari talabalarning faolligini, motivatsiyasini va akademik samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkinligi haqida kuchli dalillarni taqdim etadi. Konstruktivistik, tajribaviy va motivatsion nazariyalardan foydalangan holda, o'qituvchilar o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondiradigan shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini yaratishi mumkin. Kelajakdagi tadqiqotlar turli xil ta'lim kontekstlarida shaxsiylashtirilgan ta'limni amalga oshirish va kengaytirishni qo'llab-quvvatlash uchun innovatsion strategiyalar va texnologiyalarni o'rganishni davom ettirishi kerak.

ADABIYOTLAR

1. Bingham, A. J., Pane, J. F., Steiner, E. D., & Hamilton, L. S. (2018). Personalized learning: Implications for educational practice. *Educational Psychologist*, 53(2), 127-146.
2. Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
3. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. Springer.
4. Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2015). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97-140.
5. Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Basic Books.
6. Jang, H., Reeve, J., & Deci, E. L. (2010). Engaging students in learning activities: It is not autonomy support or structure but autonomy support and structure. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 588-600.
7. Tomlinson, C. A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*. ASCD.